

SUURPETOJEN AIHEUTTAMAT KOTIELÄINVAHINGOT

Mari Tikkunen – Suomen riistakeskus
Mirja Rantala – Suomen riistakeskus
Mari Laine – Suomen riistakeskus

Mikko Jokinen / Suomen riistakeskus

MAASEUTUELINKEINOVIRANOMAISEN TEKEMÄ VAHINKOTARKASTUS EDELLYTYKSENÄ KORVAUKSELLE

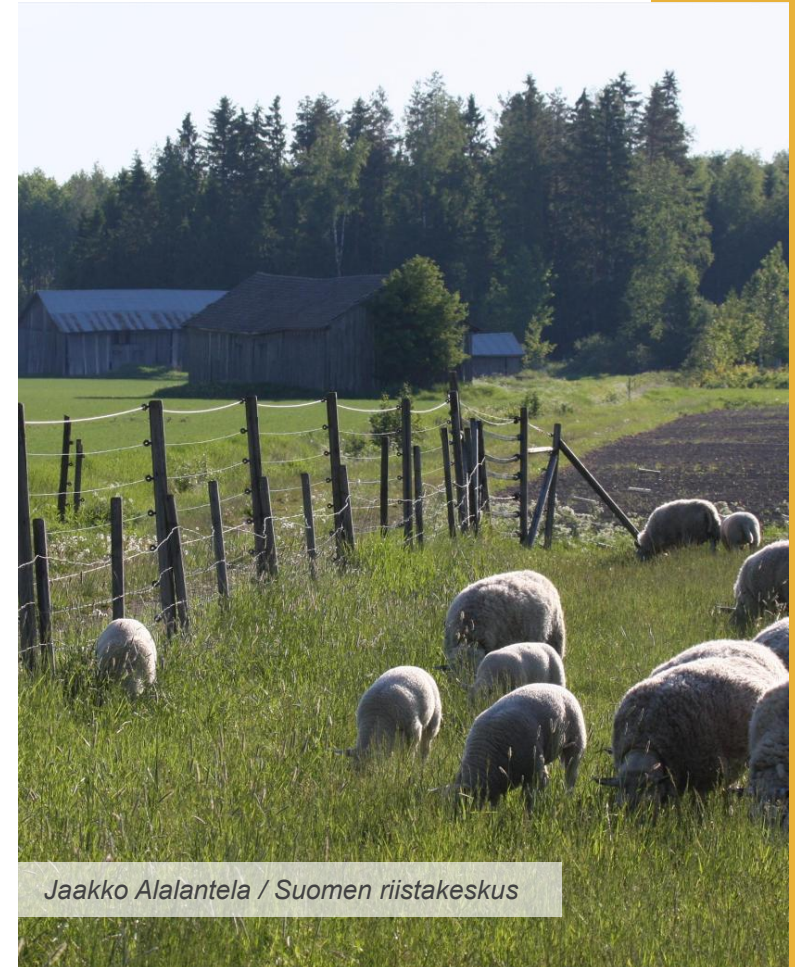
- **Vahingosta tulee ilmoittaa maaseutuelinkeinoviranomaiselle viipymättä**
 - Ilmoituksen tekee vahingon kärsijä tai porovahingoissa paliskunta.
- Maaseutuelinkeinoviranomainen järjestää vahinkopaikalla maastotarkastuksen vahingon toteamiseksi ja arvioimiseksi (laatii korvauksen maksamiseksi vaadittavan arviokirjan).
 - Riistanhoitoyhdistyksen (RHY) edustajalla on oikeus olla läsnä ja antaa näkemyksensä.
 - Tarkastuksessa selvitetään, onko vahingon aiheuttanut suurpeto, ja mikä suurpeto on ollut kyseessä.

PETOYHDYSHENKILÖ JA SUURPETOVAHINGOT

- **Vahingon kärsijä ja riistanhoitoyhdistyksen edustaja kutsutaan maastotarkastukseen.** Heillä on oikeus liittää tarkastuksesta laadittuun arviokirjaan oma käsityksensä vahingon aiheuttajasta.
- Maastotarkastukseen RHY:n edustajana osallistuu tehtävään nimitetty henkilö, joka usein toimii myös petoyhdyshenkilönä.
 - RHY:n edustaja osallistuu maastotarkastukseen asiantuntijana ja tuo siihen suurpetojen tunnistamiseen liittyvää osaamista.
 - Tehtävä edellyttää tietoa petoeläinten saalistuskäyttäytymisestä ja tavoista tutkia kuolleita kotieläimiä.
 - Hyötyä on myös kotieläinten tyypillisten kuolinsyiden tuntemuksesta.
 - Ennakkoasenteet eivät saa vaikuttaa havaintoihin tai niiden tulkintaan, tärkeintä ovat objektiiviset havainnot vahinkopaikalla.
- Vahinkotapahtumista on tärkeää kirjata havaintotiedot myös Tassu-järjestelmään.

Tämä materiaali pohjaa maaseutuelinkeinoviranomaisten toiminta-ohjeisiin vahinkotilanteessa. Ohjeista on hyötyä myös RHY:n edustajalle hänen osallistuessaan maastotarkastukseen asiantuntijana.

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

VAHINKOPAIKAN TURVAAMINEN MAASTOTARKASTUSTA VARTEN

- Mitä nopeammin vahinko havaitaan ja vahinkopaikka päästään tutkimaan, sitä paremmat mahdollisuudet vahingon aiheuttajan tunnistamiseen on.
 - **Eläinten omistajia on tärkeää muistuttaa ilmoittamaan vahingosta viipymättä kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.**
- Ennen maastotarkastusta eläimen omistajaa voidaan neuvoa:
 - peittämään kuolleet eläimet, jotta raadonsyöjät eivät pääse niihin käsiksi – tämä helpottaa vahingonaiheuttajan tunnistamista
 - välttämään tarpeetonta liikkumista alueella, jotta mahdolliset pedon jäljet säilyvät.

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

RHY:N EDUSTAJA MAASTOTARKASTUKSESSA

- RHY:n edustaja osallistuu maastotarkastukseen maaseutuelinkeinoviranomaisen kutsumana. **RHY:n edustajana maastotarkastuksessa voi toimia vain Suomen riistakeskuksen tehtävään nimittämä henkilö.**
- Ohjeita vahinkotilanteisiin:
 - Tee ja dokumentoi vahingon aiheuttajan tunnistamisen kannalta olennaiset havainnot esimerkiksi valokuvaamalla ja mittaamalla.
 - **Tuo havaintosi ja niiden perusteella muodostamasi käsitys vahingon aiheuttajasta maaseutuelinkeinoviranomaisen tietoon.**
 - Tuo myös epävarmuus selvästi esille, jos vahingon aiheuttajaa ei voida luotettavasti tunnistaa.
 - Kohtaa vahingon kärsinyt eläimen omistaja asiallisesti ja kunnioittavasti.
 - Huolehdi omasta turvallisuudestasi ja käytä tarvittavia suojavaarusteita käsitellessäsi eläimiä.

VAHINKOPAIKAN YLEISKATSAUS

- Dokumentoi tunnistamisen kannalta olennaiset jäljet ja muut havainnot.
- Etsi myös tappopaikka – raato ei aina löydy petovahingon tapahtumapaikalta.
- Varmista jälkien alkuperä; raadon luona voi olla myös muiden kuin vahingon aiheuttaneen pedon jälkiä.
 - Esim. ahmat hyödyntävät talvisin ilveksen tappamia poroja.
- Vältä sekoittamasta jälkiä itse. Dokumentoi (mittaa ja kuvaa) jäljet ennen raadon tarkastelua.

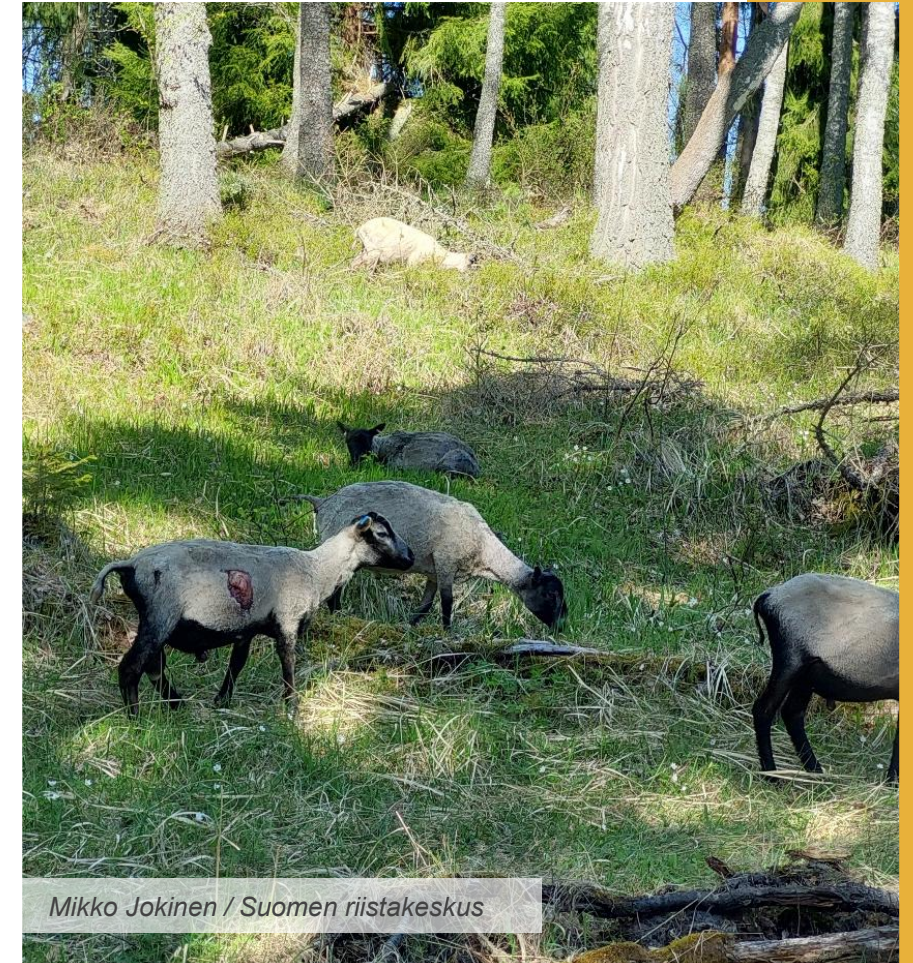
RAADON TUTKIMINEN

- Raadon tarkempi tutkiminen tehdään maaseutuelinkeino-
viranomaisen toimesta tai hänen pyynnöstään. RHY:n edustaja voi
avustaa tutkimisessa asiantuntijana.
- Raadon tutkiminen tuo tärkeitä havaintoja, joita voi verrata pedoille
tyypillisiin raatelu- ja syömisjälkiin.
- Kiinnitä huomiota:
 - Raadon asento
 - Mahdolliset purema- ja kynnenjäljet
 - Eläimen yleiskunto ennen kuolemaa
- Älä unohda tunnustella eläintä mahdollisen turvotuksen,
murtumien, ja mustelmien varalta.
- Vahingon aiheuttajan tunnistamiseksi raatoa on usein nyljettävä.
Tällöin tulee nylkeä koko eläin, ei vain purema- ja raatelukohtia.
- Jos samassa paikassa on useita kuolleita eläimiä, ne kaikki tulee
tutkia.

PETOVAHINGON TUNNISTAMINEN

- Puremat elävään eläimeen aiheuttavat verenvuotoa ja ihon punoitusta. Vertymät ja verenpurkaumat (punertava tai musta kudosalue) viittaavat petohyökkäykseen.
 - Vertymien ja puremien havaitsemiseksi eläintä voi joutua nylkemään.
- Kuoleman jälkeen syntyneet puremat näkyvät vain reikinä ihossa. Ne voi aiheuttaa eläimen tappanut peto tai ne voivat olla haaskansyöjän aiheuttamia.
- Puremajäljistä löytyy lähes aina sekä ylä- että alakulmahampaiden jäljet. Jos niitä ei löydy, tulee arvioida varovaisesti, onko vamma aiheutunut puremasta.
- Raadon kunto ja hajottajien vaikutus voivat vaikeuttaa tunnistamista.

Mikko Jokinen / Suomen riistakeskus

SUURPEDOT VAHINGONAIHEUTTAJINA

Mari Tikkunen / Suomen riistakeskus

KARHUN AIHEUTTAMAT VAHINGOT

- Kohteina: porot, lampaat, mehiläistarhat, kaurapellot ja säilörehupaalit.
 - Lammasvahingot yleisimpiä elo-syyskuussa, mutta voivat tapahtua koko kesän ajan.
 - Vahingot naudoilte ja hevosille harvinaisia.
- Ehkäisy: sähköiset aidat.

SUDEN AIHEUTTAMAT VAHINGOT

- Kotieläinvahingot
 - Porot: Pääosin syksyllä ja alkutalvella, mutta mahdollisia ympäri vuoden.
 - Lampaat: Helppoa saalista, usein useita kerralla.
 - Nautakarja: Vahingot kohdistuvat vasikoihin.
 - Hevoset: Harvinaista, muutamia tapauksia viime vuosina.
 - Ehkäisy: Sähköiset petoaidat.
- Koiravahingot
 - Useimmiten metsästystilanteissa, mutta myös kotipihoilla.
 - Osa koirista selviää hengissä.
 - Suurin osa tapahtuu elo-joulukuussa, aktiivisimpaan koirametsästysaikaan

Mari Tikkunen / Suomen riistakeskus

ILVEKSEN AIHEUTTAMAT VAHINGOT

- Pääasiassa porovahinkoja, mutta myös lammasvahinkoja.
- Siipikarja ja kissat voivat joutua saaliiksi.
- Aiheuttaa harvoin koiravahinkoja.
 - Yleensä metsästystilanteissa.
 - Koirat selviävät usein hyökkäyksestä.

Soili Jussila / Vastavalo

AHMAN AIHEUTTAMAT VAHINGOT

- Merkittävin peto porovahingoissa.
 - Saalistaa erityisesti talvella ja keväällä.
- Poronhoitoalueen ulkopuolella myös pienemmät kotieläimet.
- Taitava liikkumaan syvässä lumessa.
- Hyödyntää muiden petojen tappamia haaskoja.

SUURPETOJEN RAATELUTAVAT

Mikko Jokinen / Suomen riistakeskus

ERI PETOJEN RAATELUTAVAT

- **Karhu:** peittelee raadon huolellisesti, murskaa luita.
- **Susi:** tappaa puremalla kaulaan, voi peitellä hieman.
- **Ilves:** peittelee kevyesti, jättää tarkat kynnenviillot.
- **Ahma:** hyödyntää muiden tappamia raatoja.

SUURPETOJEN KULMAHAMMASVÄLI JA PUREMAJÄLJET

- Kulmahampaiden jäljet voivat antaa viitteitä, mutta eivät yksin ole luotettavin tunnistuskeino.
 - Nahka on venyvä, joten hampaiden **reikien välinen etäisyys voi olla harhaanjohtava** – erityisesti nyljetyssä nahassa.
- Karhun puremajäljet suuret, suden keskikokoiset, ilveksellä taas pienet ja terävät jäljet.

Peto	Kulma- hammas- väli (mm)	Reikien koko (mm)	Kulma- hampaan pituus (mm)
Karhu (pentu/eraus)	55–80 (30–55)	8–20 (pienempiä)	ylä: 37–47 ala: 33–43
Susi	40–55	5–8	23–29
Ilves	25–35	2–4	20–27
Ahma	24–35	3–8	19–26

KYNNENJÄLJET

- Myös kynnenjäljet ovat tärkeitä tuntomerkkejä petovahinkojen tunnistamisessa.
- Ilves, karhu ja ahma voivat jättää saaliseläimeen kynsien aiheuttamia viiltoja tai naarmuja.
- Ilveksen kynsien jättämät jäljet ovat teräviä ja vain 1–2 mm leveitä. Karhun kynnenjäljet ja kynnenviiltojen välit ovat puolestaan selvästi leveämpiä.

Reima Ovaskainen / Luke

KARHUVAHINGON TUNNISTAMINEN

- Tappaa puremalla, mutta käyttää myös tassujaan – isku voi katkaista selkärangan.
- Puremat kohdistuvat yleensä niskan, hartian ja selkään.
- Suurimmat kulmahampaan jättämät reiät ja kulmahammasväli (55–80 mm aikuisilla).
 - Erauksilla hampaan koko ja kulmahammasväli on pienempi.
- Syö saaliinsa tarkkaan ja murskaa raajaluiden päät puremalla
 - raajaluu voi olla ns. vedetty tuppeen nahkan sisään.
 - Aloittaa esimerkiksi lampailla usein utareista ja rintarasvasta
- Talja voi säilyä ehjänä, vaikka pehmytkudokset on syöty.

SUSIVAHINKOJEN TUNNISTAMINEN

- Puremat kurkun, kaulan ja hartioiden alueella
- Puremat lävistävät usein henkitorven.
- Puremajäljet suurempia kuin ilveksellä.
 - Kulmahammasväli yli 40 mm.

Sudelle tyypillinen raatelutapa

- Aloittaa syömisen repimällä mahan auki.
- Syö elimiä vatsaontelosta ja lihaa paisteilta.
- Voi purra raajoja poikki.
- Ei yleensä kynnenjälkiä toisin kuin ilveksellä.

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

SUDEN AIHEUTTAMAT KOIRAVAHINGOT

- Tappaa koiria tyypillisimmin puremalla selkään ja niskaan.
 - Puremajälkiä voi olla myös kaulassa ja takajaloissa.
- Usein myös syö osittain, pahimmillaan jäljelle jää vain pää ja selkäranka.
- Kaulan puremajäljet voivat muistuttaa ilveksen jälkiä, mutta susi aiheuttaa yleensä suuremman verenvuodon.

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

ILVESVAHINKOJEN TUNNISTAMINEN

- Puremat kaulassa, kurkussa ja niskassa.
- Kulmahammasväli alle 35 mm, pienet reiät.
- Terävät kynnenviillot.
- Aloittaa syömisen peräaukon ympäriltä.
- Koiravahingoissa pistohaavoja kynsistä ja puremat vartalon etuosassa.
- Kuopii raadon päälle varpuja ja sammalia. Peittelee huolimattomammin kuin karhu.

AHMAVAHINKOJEN TUNNISTAMINEN

- Puremat niskaan, selkään ja säkään.
- Voi murskata nikamia ja irrottaa pään.
- Piilottaa saaliin osia puuhun tai koloihin

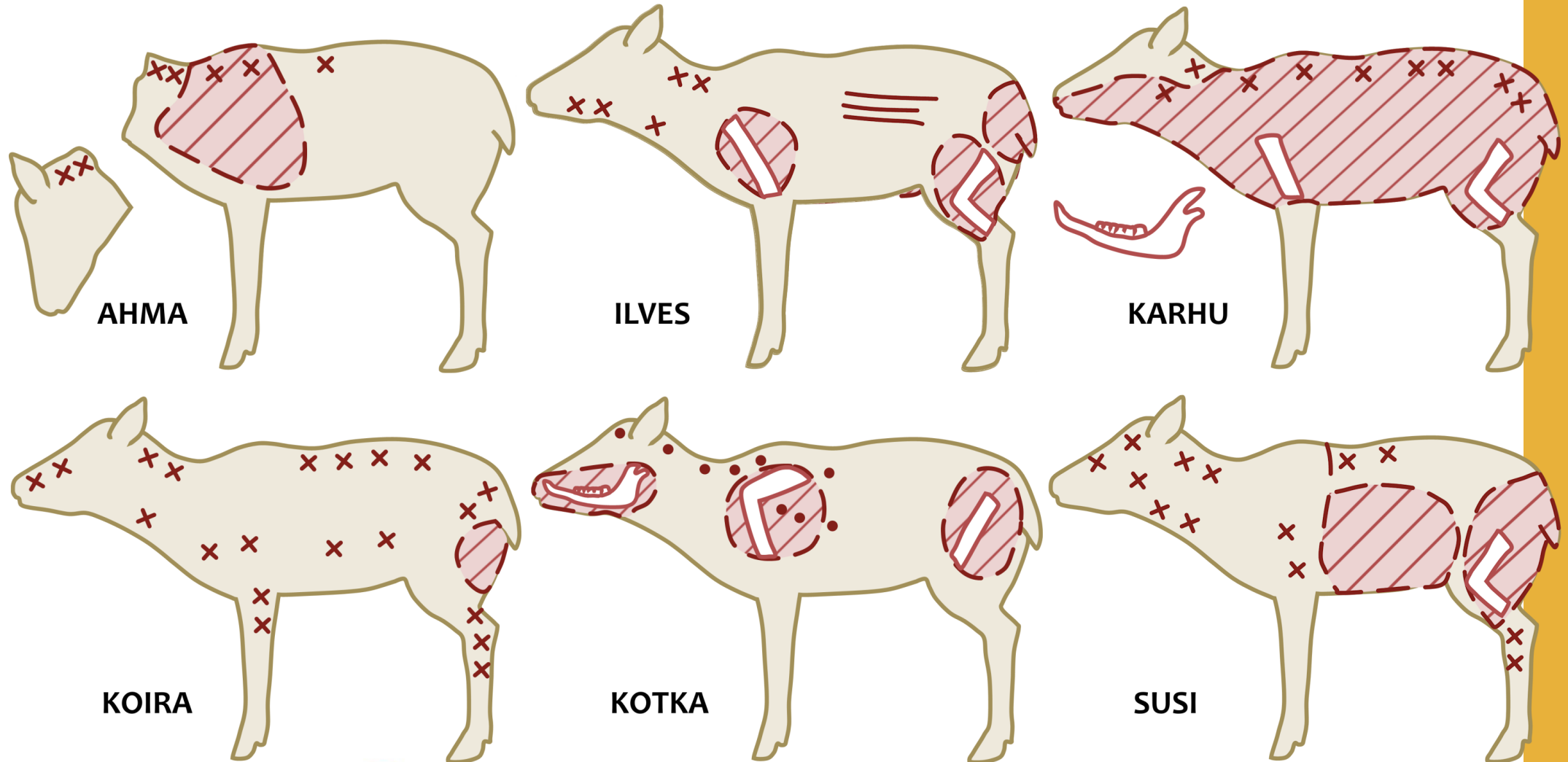
Ahman raatelutapa

- Raatelee voimakkaasti, voi irrottaa raajoja
- Saalistus lumessa jättää tunnistettavia jälkiä.
- Lumessa voi näkyä pitkä painauma, jos saalis on maannut elossa pitkään

Heikki Rytönen / Vastavalo

KOOSTE: SUURPETOJEN RAATELUJÄLJET

Symbolit: x=purema, vinoviivoitus=syöty/revitty,
viivat=kynnenviilto, piste=kynnen pisto, valkoinen=luu

VAHINKOJEN KORVAAMINEN

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

KORVATTAVAT SUURPETOVAHINGOT

- Eläinvahinkona korvataan kotieläimelle, viljellylle eläimelle, hunajasadolle sekä eläintenpitoon käytetyille aidoille, rakennuksille ja muille vastaaville rakenteille aiheutunut vahinko.
 - Karhujen aiheuttamat mehiläisvahingot
 - Susien ja karhujen aiheuttamat lammassvahingot.
 - Yksittäisiä vahinkoja kohdistuu myös nautoihin, hevosiin ja turkiseläimiin.
- Viljelysvahinkona voidaan korvata riistan pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheutuneita vahinkoja.
 - Karhun rikkomat rehupaalit
- Maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemä maastotarkastus on edellytys korvaukselle.

KORVAUSKÄYTÄNNÖT

- Korvaukset perustuvat [maa- ja metsätalousministeriön asetukseen \(834/2018\) \(Finlex.fi\)](#).
- Ilmoitus vahingosta on hyvä tehdä, vaikka korvausta ei haettaisi valtiolta (esim. vakuutuksen vuoksi).
- Valtion korvaus maksetaan täysimääräisesti, jos vahinkojen yhteissumma ylittää 170 euroa kalenterivuodessa.
- **Korvattavat kohteet:**
 - Kotieläimille aiheutuneet vahingot
 - Irtaimistovahingot (esim. koiratutkan korjauskustannukset)
 - Eläinlääkärikulut (ei kuitenkaan lopetukseen johtaneen hoidon kustannuksia)

Mari Tikkunen / Suomen riistakeskus

OMAISUUSVAHINGOT JA POLIISIN TOIMINTAKYNNYS

- Poliisin toimintakynnys ylittyy, kun kyseessä on huomattava omaisuusvahinko
 - Huomattava omaisuusvahinko on käytännössä yli 14 500 euroa (esim. lampaista yli 100 kpl)
 - Omaisuusvahingot huomioidaan vain yksittäisenä vahinkona (ei lasketa yhteen eri tapahtumien vahinkoja)
- Omaisuusvahingoissa ei yleensä ole kiireellisyysvaatimusta, ellei samalla ole uhkaa ihmisen hengelle tai terveydelle.
- Ensisijainen toimija vahinkojen selvittämisessä on maaseutuelinkeinoviranomainen

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

KOIRAVAHINGOT

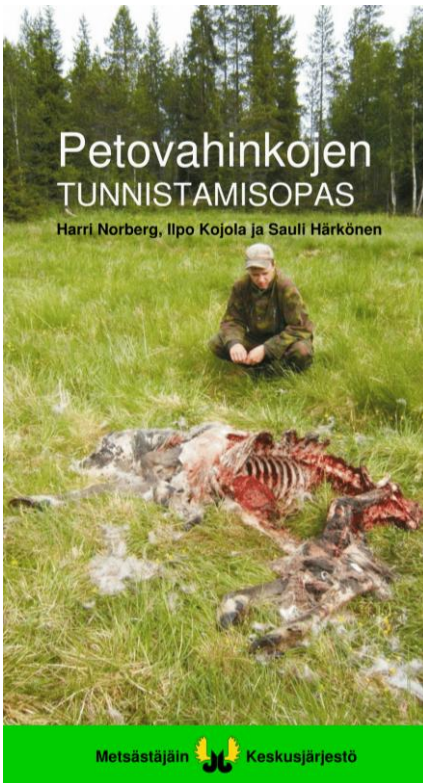

Jaakko Alalantela / Suomen riistakeskus

- Susien aiheuttamia koiravahinkoja korvataan vuosittain noin 30–60 tapausta.
- Metsästyskoirat ovat altteimpia – erityisesti kaukana omistajasta työskentelevät.
- Suurimmassa osassa tapauksista koira menehtyy.
- Osa jää henkiin, jolloin korvaukset kattavat eläinlääkärikulut.
- Muut suurpedot aiheuttavat yksittäisiä korvattavia koiravahinkoja vuosittain.

SYVENNÄ OSAAMISTASI

Petovahinkojen tunnistamisopas

Opas petoyhdyshenkilölle

